

Nr 98.

Av herrar **Wigforss** och **Westman**, om ökat anslag till fortsatt systematisk undersökning av svenska folkmål.

I Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen punkt 281, 8 huvudtiteln, föreslås, att riksdagen måtte bevilja å extra stat för år 1921 ett reservationsanslag å 22,100 kr. till fortsatt systematisk undersökning av svenska folkmål.

Ledarne av ifrågavarande undersökning (professorerna O. v. Friesen, B. Hesselman, J. A. Lundell och A. Noreen, överbibliotekarien Hulth samt docenten H. Geijer) ha i underdånig ansökan den 27 september 1919 hemställt om beredande av ett anslag å 34,800 kr., vilken ansökan förordats av kanslern för rikets universitet i utlåtande den 8 november 1919. Den kungl. propositionen innebär alltså en nedprutning av det sökta anslaget med 12,700 kr. Denna nedprutning gäller tvenne poster i sökandenas förslag till budget för år 1921, nämligen dels en post å 9,000 kr., som beräknats för »ett arvode till en vetenskaplig medarbetare, som tillika bestrider sekreteraregöromålen för undersökningen samt föreståndarskap för arkiv och för undersökningsarbeten», dels en post å 4,000 kr., som beräknats för »ett arvode till ett extra biträde». Skillnaden mellan å ena sidan sammanlagda beloppet av dessa två i den kungl. propositionen strukna poster, vilket sammanlagda belopp utgör 13,000 kr., och å andra sidan det ovan nämnda beloppet 12,700 kr., vartill nedprutningen uppgår, beror därpå att en annan post i sökandenas budgetförslag, nämligen en post på 1,200 kr., som de beräknat för materialier och diverse expenser, i den kungl. propositionen höjts till 1,500 kr., d. v. s. till samma belopp, vartill motsvarande post upptagits i undersökningens för år 1920 gällande budget, och härvid beräknats skola räcka ej blott till materialier och diverse expenser utan ock till tillfällig arbetshjälp.

I den motivering sökandena lämnat för sin framställning om beredande av medel till ökning av undersökningens arbetskrafter, en motivering som icke återfinnes i bilagan till statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, del II, sid. 804 ff., där detta ärende behandlas, ha sökandena utförligt redogjort för huruvida undersökningens verksamhet under de gångna sex verksamhetsåren utvecklats långt utöver den ram, som ursprungligen gavs. Närmare i detalj kan denna utveckling följas i de i tidskriften Svenska landsmål 1915—1919 tryckta årsberättelserna. Vid sidan av det allt ifrån början bibehållna antalet tvenne årsanställda, av statsanslaget honorerade medarbetare räknar undersökningen numera ett många gånger större antal mer eller mindre tillfälliga medarbetare, under år 1919, enligt vad i ansökan uppgives, ej mindre än 40, varav 6 använt hela året på hithörande arbeten, vartill kommer ett stort antal bygdemeddelare. Till honorerade eller understödjande av dessa medarbetares och meddelares arbeten, i den mån de ej utförts utan någon som helst ersättning, har under år 1918, det sista för vilket årsberättelse föreligger, utbetalats inalles kr. 33,317:46. Dessa medel ha erhållits dels genom anslag av vissa landsstämningar, dels genom gåvor från enskilda. Om ifrågakommande utvidgning av undersökningsverksamheten säges i sökandenas ovannämnda ansökan av den 27 september 1919: »Hela denna till sin sammansättning och sina uppgifter delvis starkt växlande, delvis redan sedan flera år troget sammanhållande stab av medarbetare kräver ett ständigt växande arbete i och för rekrytering, arbetsfördelning, individuell handledning, inspektionsresor, infordrande och kontrollerande av gjorda samlingar m. fl. organisatoriska uppgifter. Detta arbete faller, om ej alldeles odelat, så i det väsentliga, på den ene av de två årsanställda, av statsanslaget honorerade medarbetarne, vilken tillika tjänstgör som undersökningens sekreterare och arkivarie.» Härmed har, såsom i fortsättningen framhålles, en så stark förskjutning småningom inträtt i den ene medarbetarens tjänstgöring, att den allra största delen av hans arbetstid numera åtgår till denna sida av uppgiften. Det är till arvode för denne medarbetare, som i ansökan begärts ett belopp av 9,000 kr. Detta krav innebär således ingen nyhet i den meningen, att härmed skulle tillskapas en ny anställning, utan är blott en fråga om en arvodeshöjning. Med det arvodesbelopp å 9,000 kr., som sökandena beteckna som behöfligt, kan sammanställas det förhållandet, att ett docentstipendium numera, inklusive dyrtidstillägg, uppgår till ett belopp av inemot 9,000 kr. samt att det är en docent, som skulle komma i åtnjutande av ifrågakommande sekreterare- och undersökarearvode, på vilket något dyrtidstillägg ej utgår.

Svårare att överblicka än denna detaljfråga är frågan om undersökningens behov av ökad, av statsanslaget honorerad personal. Så mycket synes dock vara uppenbart som att arbetskrafterna långt ifrån räcka till, trots det stora antalet av dem, som syssla med hithörande ting, samt att allvarliga olägenheter yppat sig, beroende på denna personalbrist, vilken sökandena redan i sin hösten 1918 till regeringen ingivna ansökan om anslag för år 1920 sökte få avhjälpt och betecknade som redan då sedan länge kännbar. Sökandena framhålla i sin skrivelse av den 27 september 1919 bl. a. följande: »Bristen på tillräcklig personal vållar ej sällan, att expeditionen av lån och besvarandet av frågor fördröjes. Det har också mer än en gång hänt, att även sådana ärenden, som för undersökningen varit särskilt viktiga, ej kunnat hinna beredas i rätt tid. Och ej minst ha de vetenskapliga arbeten, vilka åligga de ursprungliga medarbetarna, blivit lidande under nuvarande förhållanden». De många extra medarbetarna äro i regel ej att påräkna för annat än speciella, begränsade vetenskapliga uppgifter. »Men — heter det vidare i skrivelsen — vad som behövs är nu framför allt förstärkning av de arbetskrafter, vilka tjäna de gemensamma uppgifter, som åligga den statsunderstödda undersökningen både i fråga om förvaltning av de staten tillhöriga samlingar, som genom det samfällda arbetet åstadkommas, och i fråga om arbetsledning». Under sådana förhållanden synes det nödvändigt, att något nu göres för att så vitt möjligt förebygga sådan stockning i arbetet, som enligt de sökandes framställning hotar inträda. Det är också uppenbart, att någon verksammare hjälp i detta avseende icke är att vänta av den kungl. propositionens ovan berörda åtgärd, varigenom de av de sökande begärda, men i den kungl. propositionen icke upptagna tvenne anslagsposterna, nämligen till en tredje vetenskaplig medarbetare (med 6,000 kronors arvode) och till ett extra biträde (med amanuensstjänstgöring och 4,000 kronors arvode) ersatts endast genom en ökning med 300 kr. till »tillfällig arbetshjälp». Om nu också på sakens nuvarande stadium riksdagen ej kan väntas bevilja medel till de två nya årsarvoden, som undersökningens ledare ha ansett sig böra begära, och om alltså den enda nu möjliga vägen är den i den kungl. propositionen inslagna, nämligen att söka för tillfället i någon mån ersätta ifrågavarande nya årsarvoden med något för »tillfällig arbetshjälp» beräknat belopp, så måste detta belopp tilltagas i större skala än som skett.

Enligt erhållna upplysningar anse sig undersökningens ledare under förhandenvarande omständigheter, därest utsikt att erhålla de begärda två nya årsarvodena ej förefinnes, vara bäst betjänade, om anslagsposten till

»materialier, tillfällig arbetshjälp och diverse expenser» höjes till sammanlagt minst 5,000 kronor. Tillika synes någon modifikation böra göras rörande ifrågasatta förutsättningar för anslaget, på det ej de hittillsvarande två årsanställda medarbetarnas arbetstid måtte riskera att bindas vid en proportion mellan restid och annan arbetstid, som kan komma att visa sig olämplig eller omöjlig att genomföra. I den kungl. propositionen ifrågasättes, »huruvida ej den ursprungligen avsedda restiden av omkring åtta månader ånyo kan uppställas som fordran». En dylik restid har också, vilket i ansökningen framhållits, varit en förutsättning för sökandenas beräkning. Men det har i samma beräkning tillika förutsatts, att denna restid skulle delas mellan tre personer. När nu i den kungl. propositionen arvodet till den tredje vetenskapliga medarbetaren strukits, men sökandenas under förutsättning av ett tretal vetenskapliga medarbetare gjorda resekostnadsberäkning bibehållits, så blir följden att den restid, som kan komma att bestämmas såsom minimum, delas på två i stället för på tre. Men nu utgör, såsom i ansökan framhållits, tillväxten av de arbeten, som måste utföras på arkivet i Uppsala, ett tvingande hinder mot att under sådana förhållanden ånyo utsträcka restiden till det i den kungl. propositionen ifrågasatta måttet av åtta månader. En lämplig lösning synes finnas, om en del av de årsanställdas reseskyldighet får överflyttas på andra personer och alltså den till resor beräknade anslagsposten 6,000 kr. beviljas under förutsättning att dessa medel skola få användas dels till resor utförda av de av statsanslaget honorerade, årsanställda tvenne medarbetarna, dels till resor, som på uppdrag av undersökningens ledning och i dess tjänst utföras av andra. En dylik anordning är för undersökningens ledare välkommen även ur den synpunkten, att härmed erhålles ett välbehövt tillskott till rese-möjligheterna för undersökningens extra medarbetare. Då de extra medarbetarnas resor i regel äro förenade med mindre täta förflyttningar än de årsanställdes resor och följaktligen billigare, torde den sammanlagda restiden utan svårighet kunna utsträckas utöver åtta månader.

I enlighet med ovan utvecklade synpunkter skulle undersökningens budget för år 1921 te sig som följer:

1. Ett arvode till en vetenskaplig medarbetare, som tillika bestri-
der sekreteraregöromålen för undersökningen samt förestån-
darskap för arkiv och för undersökningsarbeten kr. 9,000
2. Ett arvode till en vetenskaplig medarbetare..... » 6,000
3. Reseersättningar » 6,000

Transport Kr. 21,000

	Transport	Kr. 21,000
4. Inlösen av handskrifter	»	1,500
5. Kartor	»	600
6. Böcker	»	500
7. Materialier, tillfällig arbetshjälp samt diverse ex- penser.....	»	5,000
	<hr/>	
	Summa kronor	28,600

Slutsumman skulle alltså med 6,500 kr. överstiga vad som i den kungl. propositionen begäres och med 6,200 kr. understiga vad sökandena begärt.

På grund av vad ovan anförts vilja vi hemställa,

att riksdagen måtte bevilja för fortsatt systematisk undersökning av svenska folkmål på extra stat för år 1921 ett reservationsanslag av 28,600 kronor att utgå på de närmare villkor, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.

Stockholm den 22 jan. 1920.

Ernst Wigforss.

K. G. Westman.

